

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Σ. Μ. Γιραρδίνου.)

Ὁ περιφανὴς ζωγράφος Χολβάιν ἐζωγράφησεν εἰς τὰ τεῖχη ἐκκλησίας τινὸς τῆς Ἑλβετικῆς πόλεως Βάλης μετὰ καταπληκτικῆς ἀληθείας, τὸν Χορὸν τῶν Νεκρῶν, ἐπὶ μακρὸν καταστάντα τὸ ἀντικείμενον περιεργείας καὶ θαυμασμοῦ εἰς πάντας τοὺς ξένους. Μετ' ἀπαραμίλλου τέχνης ὁ Χολβάιν δίδει ἔκφρασιν ζωῆς καὶ αἰσθήσεως εἰς τοὺς ἀποτροπαίους σκελετοὺς οὓς ἀπεικονίζει, εἰς τὰς ἀσάρκους ἐκείνας μορφάς. Ἄπαντες οἱ νεκροὶ τοῦ ζῶσι, σκέπτονται, ἀναπνέουσι καὶ ἔχουσι κίνησιν φυσιογνωμίας καὶ οὕτως εἰπεῖν βλέμμα καὶ χρῶμα ζωῆς.

Γνωρίζω δύο χοροὺς νεκρῶν, τὸν ἓνα ἐν Δρέσδῃ, ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τῷ κειμένῳ ἐντεῦθεν τῆς Ἑλβας, τὸν δ' ἕτερον ἐν Ὠβέρνῃ, ἐν τῷ ἀξιοθαυμάστῳ ναῷ τοῦ Chaise Dieu. Ὁ τελευταῖος οὗτος εἶνε τοιχογραφία ἢ ἡ ὑγρασία φθείρει καθ' ἐκάστην. Εἰς ἀμφοτέρους τούτους τοὺς χοροὺς τῶν νεκρῶν, ὁ θάνατος προηγείται πλήθους ἀνθρώπων διαφόρων ἡλικιῶν καὶ καταστάσεων. Ὑπάρχουν ἐν αὐτῷ βασιλεῖς καὶ ἐπαῖται, γέροντες καὶ νέοι, ὁ δὲ θάνατος σῦρει ἅπαντας ὀπισθὲν τοῦ. Οἱ δύο οὗτοι χοροὶ τῶν νεκρῶν ἐκφράζουσι τὴν πάνδημον ἰδέαν διὰ τοῦ ἀπλουστέρου τρόπου. Ἡ εὐφυΐα τοῦ Χολβάιν ἀπετύπωσε τὴν ἰδέαν ταύτην εἰς τὸν περιφθονοῦν Χορὸν τῶν Νεκρῶν τῆς μονῆς τῶν Δομινικανῶν. Ἐν Βάλῃ ὑπῆρχεν ἐπίσης τοιαύτη τις τοιχογραφία, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν κατεστράφη. Ὑπολείπονται μόνον εἰσέτι ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Βάλης λείψανά τινά καὶ μικρογραφίαι κεχρωματισμένα.

Ὁ Χορὸς τοῦ Χολβάιν δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὸν τῆς Δρέσδης καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Chaise Dieu. Μακρὰ σειρά χορευτῶν ὀδηγεῖται ὑπὸ τοῦ θανάτου· πᾶς χορευτὴς ἔχει τὸ λείψανόν του ἐνδεδυμένον διαφοροτρόπως, ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ καταστάσεως· οὕτω, ὁ Χορὸς τοῦ Χολβάιν εἶνε σειρά ἐπεισοδίων συνηνωμένων ἐν μιᾷ εἰκόνι· ἀποτελεῖται ἐκ τεσσαράκοντα καὶ μιᾶς σκηνῶν, καὶ εἰς τὰς σκηνὰς ταύτας ὑπάρχει ποικιλία ἀνεξάντλητος. Ἐν οὐδεμιᾷ τῶν σκηνῶν θέλετε εὑρεῖ τὴν αὐτὴν στάσιν, τὴν αὐτὴν θέσιν, ἢ τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν. Ὁ Χολβάιν ἠννόησεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ὅπως εἰς τὴν ζωὴν οὕτω καὶ ἐν θανάτῳ εἰσὶν ὄλως διάφοροι ἀλλήλων καὶ ὅτι διαφέρουεν κατὰ τὸν τρόπον τοῦ θνήσκειν, ὅπως καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν.

Ἡ ἰδέα τοῦ Χοροῦ εἶνε ὀρθὴ καὶ ἀληθής· ὁ κόσμος εἶνε μέγας χορὸς, εἰς δὲ ὁ θάνατος, δίδει τὴν κίνησιν. Χορεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν τετράχορον μετὰ πλείονος ἢ ἥττονος χαρᾶς, ἀλλὰ τὸν χορὸν τοῦτον πάντοτε ὀδηγεῖ ὁ θάνατος καὶ οἱ χορευταὶ πασῶν τῶν τάξεων καὶ καταστάσεων τι ἄλλο εἰσὶν ἢ θνητοὶ πλέον ἢ ἥττον βιώσαντες ;

Ἴδού ἐν παιδίον ὅπερ γεννᾶται, μετὰ πλείστης ὄσης χαρᾶς ἀναμεινόμενον, ποθούμενον καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἀγαπώμενον. Τοῦτο καλεῖται γέννησις, λέξις θελκτικὴ εἰς τὰ μητρικὰ ὄτα, πρὸς οὐδὲν λογιζομένων τὰς ὠδῖνας τοῦ τοκετοῦ. Κατὰ τὴν ποίησιν ὅμως τοῦ Χοροῦ τῶν Νεκρῶν, τὸ παιδίον δὲν γεννᾶται, ἀλλ' εἰσέρχεται εἰς τὴν μακρὰν ἄλυσιν τοῦ χοροῦ τὴν διερχομένην τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἄβυσσον, ἥτοι ἐκ τῆς ἀβύσσου, ἥτις προηγείται τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ἄβυσσον ἥτις ἔπεται αὐτῆς· χορὸς ἀτελεύτητος, θορυβώδης καὶ παραχῶδης, οὔτινος οὐδεὶς δύναται νὰ διαφύγῃ τὴν ἀδυσώπητον καὶ τρομερὰν ὁρμὴν ἣν ὁ ὀδηγὸς ἐπιβάλλει. Χορεύσατε λοιπὸν, οἰοιδήποτε καὶ ἂν εἰσθε, βασιλεῖς, στρατηγοί, ἱερεῖς, αὐλικοὶ καὶ σοφοί ! « Ἄλλὰ τὸ στέμμα μου, τὸ μέλλον νὰ πέσῃ ! Ἄλλὰ τὸ ξίφος μου, ὅπερ θὰ ἐγκαταλίπω ! Ἄλλ' ἢ πορφύρα μου, ἥτις θὰ κατακερματισθῇ ! Ἄλλ' ἢ καλλονή μου ἥτις παρασύρεται εἰς τὸν ταχὺν τοῦτον χορὸν ! Ἄλλὰ τὰ βιβλία μου, τὰ ὅποια δὲν θὰ δυνηθῶ πλέον ν' ἀναγινώσκω ! » Δυστυχεῖς βασιλεῖς, ὡς ἂν τὰ στέμματά σας μὴ ἐγένοντο ἵνα πέσωσι· δυστυχεῖς στρατηγοί, ὡς ἂν τὰ ξίφη σας ἐπρόκειτο νὰ ὦσι πάντοτε προσκεκολλημένα εἰς τὴν ὀσφύν σας ! Δυστυχεῖς ἱερεῖς, ὡς ἂν μὴ ἔμελλε τὸ σάβανον ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ τετριμμένα σας ἄμφια. Δυστυχεῖς τῆς χαρᾶς κόραι, ὡς ἂν αἱ καλλοναὶ σας μὴ ἐγένοντο ἵνα μαρανθῶσι· Δυστυχεῖς σοφοί, ὡς ἂν ἡ γνῶσις τῆς τάξεως καὶ τῆς πορείας τοῦ κόσμου ἡδύνατο νὰ ἐμμένῃ εἰς σᾶς διὰ παντός ! Τοιαύτη εἶνε ἡποίησις τοῦ Χοροῦ τῶν Νεκρῶν, ποίησις ὑψηλὴ καὶ φαντασιώδης, ἥτις ἐμπνέει τοσοῦτον βαθεῖαν λύπην, ὑπὸ τόσον φαιδρὸν καὶ εἰρωνικὸν τύπον.

(Κατὰ μετάφρ. Ἀ. Ματαράγκα.)

Η ΘΗΗΣΙΜΟΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1888 ἐν Παρισίοις ἀπεβίωσαν περὶ τὰς 50,000 άτομα. Ἡ θνησιμότης ἀναλογεῖ εἰς 2,266 ἀνὰ 100,000 κατοίκων. Ἐξ ὄλων τῶν ἀσθενειῶν ἢ προξενουσᾶ τὰ περισσότερα θύματα εἶνε ἡ πνευμονικὴ φθίσις, ἐκ τῆς ὁποίας ἀποθνήσκουσι κατ' ἔτος 430 άτομα ἐπὶ 100,000 κτοίκων, δηλαδή 9—10 χιλιάδες ἐν συνόλῳ. Κιτῶπιν ἔρχεται ἡ βρογχοπνευμονία, τρίτη ἢ γαστροεντερίτις καὶ ὀργανικὴ ἀσθένεια τῆς καρδίας. Οἱ Παρίσιοι λογίζονται μίαν τῶν ὑγιεινότερων πρωτευουσῶν τῆς Εὐρώπης, σχετικῶς πρὸς τὴν πυκνότητά τοῦ πληθυσμοῦ ἢ καὶ πρὸς τὴν μεγάλην συσσώρευσιν τῶν ἀνθρώπων, ἥτις οὐδέλως συντελεῖ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ ὑγιεινὴν μίαν πόλιν.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΑ

Κυρίως τῆς γευματικῶν ἐν ξενοδοχείῳ πολίχνης τινὸς, ἠρωτήθη ὑπότου ξενοδόχου, μετὰ τὸ τέλος τοῦ γεύμα-